

INTEGRACIJSKI PROCESI U SVJETSKOM GOSPODARSTVU I DANAŠNJA POZICIJA REPUBLIKE HRVATSKE

Davor BUKŠA
Zadar

UDK 339:338(497.5)
Stručni rad

Primljeno: 25. VII. 2003.

Članak analizira važan segment međunarodnih ekonomskih odnosa vezan za svjetske integracijske procese, njihov razvoj, značaj i ulogu, te današnju poziciju Republike Hrvatske u odnosu na Europsku uniju. Iz članka su vidljive institucionalne mjere i politike koje RH treba poduzimati da bi ostvarila svoj cilj – ulazak u EU, a time i vlastiti općedruštveni prosperitet u kolektivnom i individualnom smislu.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, Europska unija, ekonomske integracije

1. Uvod

Sve veća međuovisnost nacionalnih gospodarstava, sve intenzivnije međunarodno povezivanje i integracijski procesi nisu slučajne i prolazne pojave. Oni su logična i nužna posljedica ogromnog tehnološkog napretka, izvozne orijentiranosti najrazvijenijih zemalja svijeta, želje za sve većim profitima transnacionalnih kompanija, porasta svijesti o nužnosti rješavanja zajedničkih problema u današnjem svijetu itd.

Mada su integracijski procesi fenomen koji obuhvaća mnoge aspekte ljudskog djelovanja, okvir ovog članka predstavljaju međunarodne ekonomske integracije, njihov razvoj i utjecaj na svjetsko gospodarstvo, kao i današnja pozicija Republike Hrvatske.

2. Podjela i značajke međunarodnih ekonomskih integracija

Pojam “međunarodne ekonomske integracije” relativno je kratko u upotrebi, a intenzivnije se upotrebljava od druge polovice XX. stoljeća, otkada jača ekonomsko povezivanje država i njihova zajednička suradnja na unutarnjem i vanjskom planu kroz formiranje različitih stupnjeva integracija među zemljama. Ekonomsku bit ovih integracija najčešće određuje njihov odnos prema četiri bitna elementa, a to su:

- mobilnost faktora proizvodnje i samih proizvoda,
- jednakost ili sličnost poticajnih mjera ekonomske politike,

- institucionalni oblik nadnacionalnog djelovanja i
- kolektivno korištenje moći u odnosu prema trećim zemljama.

Danas se međunarodne ekonomske integracije najčešće dijele prema stupnju liberalizacije unutarnjih ekonomskih odnosa i integriranosti gospodarstava zemalja članica u zajedničku ekonomsku integraciju, te prema nivou protekcionizma i diskriminacije koji u odnosu na treće zemlje provode članice određene ekonomske integracije. To je podjela na zonu slobodne trgovine, carinsku uniju, zajedničko tržište, ekonomsku zajednicu i ekonomsku uniju.

Zona slobodne trgovine je zona zemalja koje ekonomski surađuju u međusobnoj trgovini tako da ukidaju međusobne carine, obično za robe industrijskog podrijetla, dok za poljoprivredne proizvode imaju posebne trgovinske režime. Svaka od zemalja zone slobodne trgovine zadržava svoju vlastitu carinsku politiku u razmjeni sa zemljama koje nisu unutar njihove zone slobodne trgovine. Ova ekonomska asocijacija ima mali broj zajedničkih organa formiranih temeljem ravnopravne zastupljenosti, donosi odluke konsenzusom, dijeli zajedničke troškove temeljem međusobnog dogovora i zajednički nastupa na međunarodnom tržištu u dijelu aktivnosti za koje ima ovlasti. Primjeri zona slobodne trgovine su ex-EFTA a danas CEFTA (*Central European Free Trade Association*), ex-AFTA a danas NAFTA (*North American Free Trade Association*), te AAFTAC (*American-Australian Free Trade Agreement Coalition*).

Carinska unija je unija zemalja koje ekonomski surađuju u međusobnoj trgovini tako da ukidaju sve međusobne carine i primjenjuju zajedničke carinske tarife u razmjeni sa zemljama izvan njihove unije. U međusobnoj trgovini zemlje carinske unije slobodno trguju robama industrijskog podrijetla i poljoprivrednim proizvodima. Primjeri carinske unije su SACU (*Southern African Customs Union*), *The Andean Community* i *The EU-Turkey Customs Union*.

Zajedničko tržište je ekonomski oblik povezivanja država koji ima sve karakteristike carinske unije, ali omogućuje još i slobodno cirkuliranje rada i kapitala među zemljama članicama. Zemlje zajedničkog tržišta ne ukidaju vlastite nacionalne sustave i politike, već ih koordiniraju kroz uspostavu nekih zajedničkih institucija koje zajednički financiraju, a kojima učvršćuju uspostavljeno zajedništvo. Primjeri zajedničkog tržišta su CARICOM (*Caribbean Community and Common Market*), MERCOSUR (*Southern Common Market*), COMESA (*Common Market of Eastern and Southern Africa*) i ex-EEZ (Europska ekonomska zajednica).

Ekonomska zajednica je oblik institucionalnog povezivanja država koji se ne zadržava samo na ekonomskim elementima zajedništva zemalja, već je to početni oblik političkog zajedništva koje je još samo savjetodavne, a ne i normativne naravi. Osim ukidanja carina na međusobnu razmjenu, zajedničkih carina u razmjeni s trećim zemljama i slobodnog kretanja faktora proizvodnje među zemljama članicama, zemlje članice ekonomske zajednice usklađuju i sve mjere vlastitih ekonomskih politika, osobito monetarne i fiskalne politike (carine i poreze). Primjeri ekonomske zajednice su *Eurasian Economic Community*, ECOWAS (*Economic Community of West African*

States) i ex-EZ (Europska zajednica).

Ekonomska unija je danas najviši stupanj ekonomske integracije zemalja; karakteriziraju ga zajednička monetarna i fiskalna politika, zajednička politika odnosa prema trećim zemljama, te uspostava zajedničke valute i centralne emisijske banke. Ovaj oblik integracije više nije samo oblik ekonomske integracije zemalja, već je to i jasno oblikovana politička integracija na koju su prenesene nacionalne ovlasti zemalja članica. Ekonomska unija je danas samostalni subjekt međunarodnih političkih i ekonomskih odnosa; ona ima prava i ovlasti nacionalnih država. Danas jedini primjer u svijetu za ekonomsku uniju je Europska unija (EU).

3. Teorije međunarodnih ekonomskih integracija

Današnje teorije međunarodnih ekonomskih integracija samo su jedan segment u nizu stavova o aktualnostima međunarodne ekonomije, o učincima povezivanja nacionalnih privreda na međunarodnu razmjenu u cjelini, na pojedine zemlje i na njihov ukupni ekonomski položaj i razvoj, o pozitivnim i negativnim učincima međudržavnog povezivanja na zemlje izvan tih integracija, o odrazu tih procesa na međunarodnu ekonomiju i o analizi političkih ciljeva koji se integracijama nastoje ostvariti.

Teoretičari međunarodnih ekonomskih integracija dijele se uglavnom na liberaliste i institucionaliste.

Liberalisti smatraju da se pomoću tržišnih mehanizama uklanjaju umjetne (carinske i necarinske) barijere slobodnoj trgovini, u ekonomskom smislu eliminiraju nacionalne granice, uspostavljaju jedinstveni uvjeti privređivanja i ostvaruju uvjeti za uspostavu ekonomskih integracija i za integraciju tržišta i tržišnih cijena. Glavni predstavnici liberalističke škole su: J. Viner, J. E. Meade, R. G. Lipsey, G. Haberler, W. Roepke, B. Balassa i dr.

Suprotna stajališta od liberalista imaju *institucionalisti* koji smatraju da se reprodukcija ne može odvijati na bazi liberalističkih načela jer se tržište ne može proširiti liberalizacijom, već planiranjem i programiranjem, a ciljevi se mogu postići općom politikom gospodarskog razvoja. Institucionalisti su nehomogena skupina teoretičara koju još čine:

- protekcionisti (P. Streeten, K. W. Rothschild, T. Scitovsky i J. Bhagwati), koji naglašavaju važnost regionalne zaštite nacionalnih gospodarstava, i
- dirižisti (J. Tinbergen i G. Myrdal), koji u integracijama vide regionalno proširenje uloge države u međunarodnim ekonomskim odnosima.

U novije vrijeme dolazi do približavanja stavova liberalista i institucionalista. Dok se liberalisti sve više okreću institucionaliziranim rješenjima regulacije tržišta slobodne konkurencije putem usklađenih politika nacionalnih vlada u određenim područjima gospodarstva, institucionalisti se sve više priklanjaju liberalnim stavovima o potrebi poštivanja tržišnih zakonitosti i zalažu se za poimanje integracija kao složenih sustava s brojnim elementima koji su predmet međusobnih interakcija država.

4. Razvoj međunarodnih ekonomskih integracija

Formiranje određenih asocijacija u svijetu predstavljalo je institucionalni odraz polarizacija svijeta nakon Drugog svjetskog rata. Poslijeratni razvoj ekonomskih odnosa među europskim državama odvijao se uglavnom među susjednim zemljama sličnih političkih opredjeljenja.

S razvojem prometne, telekomunikacijske i informatičke povezanosti među zemljama i smanjenjem ideoloških prepreka među političkim blokovima, u svijetu nastupa novo doba u međunarodnim ekonomskim odnosima. Granice sve više gube svoju ulogu, pa u takvim globaliziranim uvjetima međunarodne ekonomske razmjene nacionalni okviri malih i srednje velikih zemalja postaju nedovoljno veliki za racionalan i efikasan razvoj, za uspješan transfer, usvajanje, prilagodbu i vlastiti razvoj znanja i tehnologije, kao i za uspješnije uključivanje u međunarodnu podjelu rada.

Da bi se omogućio uspješniji vlastiti rast i razvoj, zemlje se sve više integriraju, prvenstveno na gospodarskom nivou, kako bi eliminirale teškoće koje im stvaraju vlastita mala tržišta proizvodnje i potrošnje, i kako bi, integrirane u veća tržišta, ostvarile bolje uvjete poslovanja (ekonomija opsega).

Suvremeno svjetsko gospodarstvo i međunarodne ekonomske odnose karakterizira *jačanje međuovisnosti nacionalnih ekonomija*, što je kao tendencija nazočno tek od druge polovine XX. stoljeća. U tom procesu stupanj razvoja zemalja bitno utječe na načine povezivanja pojedinih zemalja. Dok se razvijene zemlje integriraju oslonjene na liberalnu koncepciju slobodnog tržišta i pri tome omogućavaju usklađivanje vlastitih gospodarskih struktura sa suvremenim procesima razvoja globalnog tržišta, zemlje u razvoju integracije provode primjenom centralno-planskog birokratskog modela.

Današnji razvoj međunarodnih integracija odvija se u dva smjera; jedan je smjer *funkcionalnih integracija*, a drugi *kontinentalno/regionalnih integracija*. Primjeri za funkcionalne integracije su međunarodne institucije WTO (*World Trade Organization*), IMF (*International Monetary Fund*) i BIS (*Bank for International Settlement*), a primjeri za kontinentalno/regionalne integracije su ASEAN (*Association of South East Asian Nations*), NAFTA, CEFTA i EU, ali i tri snažna trgovinska bloka formirana na istom kontinentalno/regionalnom principu, a to su NAFTA, EU i forum APEC (*Asia-Pacific Economic Cooperation*), koji danas imaju dominantan utjecaj na uspostavljenju globalnu ekonomiju.

Ustrojstvo ovih triju trgovinskih blokova temelji se na tri načela:

Načelo otvorenosti (transparentnosti) podrazumijeva izbjegavanje mjera ekonomske politike koje bi omogućavale stjecanje izvaninstitucionalne prednosti domaćim poduzetnicima na internom ili međunarodnom tržištu. Ovo načelo je preuzeto od SAD u kojima vladavina prava i strogo pridržavanje zakonskih procedura ograničava uplitanje državne administracije u slobodu tržišnih inicijativa.

Načelo različitosti odnosi se na puno poštivanje različitih interesa gospodarskih subjekata u zadržavanju vlastitih nacionalnih individualnosti u uvjetima globaliziranog tržišta. Ovo je načelo, temeljem zahtjeva mnogih zemalja članica EU, usvojeno u

kreiranju EU i njenog tržišta.

Načelo kohezije preuzeto je od Japana, u kojem je gotovo do savršenstva razvijen korporacijski duh poslovanja utemeljen na zajedništvu i gotovo doživotnoj i bezuvjetnoj pripadnosti njenih uposlenika tvrtki. Ovakva japanska poslovna kultura razumljiva je ako se zna da se njeni korijeni nalaze u konfucijevskoj neteističkoj filozofiji, u kojoj su dominantne vrijednosti ljubav, ispravnost, vjernost, pravednost, sklad, lojalnost i uzajamnost. Zato u Japanu vrijedi “ON-TRACT”, tj. sveza među ljudima utemeljena na moralnoj obvezi i osjećajima povjerenja, suradnje i zahvalnosti, dok u japanskoj tradicionalnoj kulturi pisani ugovor “CON-TRACT”, na koji se oslanja civilizacija Zapada, odražava formalizam i nepovjerenje.

Pojava ovih triju snažnih trgovinskih blokova i njihova međusobna konkurencija na svjetskom tržištu počela je ugrožavati globalnu ekonomsku ravnotežu. U takvom su okruženju nacionalna gospodarstva suočena s trendom globalizacije ekonomskih aktivnosti, pa mnoge zemlje nalaze svoj trajni interes i zaštitu u pridruživanju srodnim integracijama, što umnogome ovisi o stupnju njihove dostignute političke zrelosti i ekonomske razvijenosti.

5. Razvoj Europske unije

Prve regionalne organizacije u Europi osnovane su radi zajedničke obrane (Zapadnoeuropska unija – 1948. god., NATO – 1949. god. i Varšavski pakt – 1955. god.).

Radi ostvarivanja vlastitih ekonomskih ciljeva i programa, te bližeg povezivanja država i njihovih gospodarstava, osnivaju se Europski platni savez (1950. god.), Europska zajednica za ugljen i čelik (1951. god.), Europska zajednica za atomsku energiju (1957. god.) i Europska ekonomska zajednica (1957. god.) kao preteča EU. Sastavni dio EEZ postale su Europska zajednica za ugljen i čelik i Europska zajednica za atomsku energiju, pa se zato smatra da povijesni razvoj EU počinje upravo formiranjem ovih dviju zajednica.

Formiranje EEZ motivirano je zajedničkom željom zemalja Zapadne Europe za većim jedinstvom i bržim društvenim i ekonomskim napretkom. Ostvarenju tih želja trebali su doprinijeti ujedinjeni resursi zemalja članica u očuvaju mira i slobode, zajedničko tržište kojim bi se prevladali problemi nedovoljne veličine tržišta svake zemlje članice posebno, slobodan protok robe, radne snage, znanja, kapitala i usluga, te uspostava zajedničke politike na području poljoprivrede i prometa.

Politički i institucionalni razvoj EEZ započinje 1957. godine tzv. Rimskim sporazumom između Francuske, Italije, SR Njemačke, Belgije, Nizozemske i Luksemburga. Taj sporazum utemeljitelja EEZ definira ciljeve EEZ: funkcioniranje zajedničkog tržišta, formiranje zajedničke politike i osnivanje zajedničkih institucija. Da bi se ovi ciljevi ostvarili, potrebno je: osnovati zajedničko tržište, uskladiti ekonomske politike, eliminirati carinska, kvantitativna i druga ograničenja na slobodan protok roba, usluga, ljudi i kapitala, te uspostaviti zajedničke carinske tarife i

trgovinske politike prema trećim zemljama.

Na svom putu prema uniji EEZ je prolazila kroz krizna razdoblja usuglašavanja stavova zemalja članica. Značajni koraci u vlastitoj transformaciji prema uniji učinjeni su 1985. godine kada je u tzv. Bijeloj knjizi (*White Paper*) pripremljen plan konačnog stvaranja zajedničkog tržišta koji razrađuje pitanja značajna za liberalizaciju međusobne trgovine i predlaže mjere za uklanjanje postojećih fizičkih, tehničkih i poreznih prepreka. Na temeljima Bijele knjige donesen je i prihvaćen 1986. godine Jedinstveni europski akt (*The Single European Act*) koji definira odredbe o zajedništvu u ovoj integraciji koje do 1992. godine moraju biti usvojene i koji pokazuje da su zemlje članice svjesne rizika što im prijeti zbog gospodarskog zaostajanja za SAD-om, Japanom i novoindustrijaliziranim državama (tzv. azijskim tigrovima).

Bijelom knjigom i Jedinstvenim europskim aktom utemeljeno je novo političko i ekonomsko ustrojstvo koje je formalizirano 1986. godine promjenom dotadašnjeg naziva EEZ u Europska zajednica, a Ugovorom u Maastrichtu 7. veljače 1992. godine članice EZ postigle su vlastiti dugogodišnji cilj i formirale Europsku uniju.

Trenutno EU formira 15 zemalja članica kao zapadnoeuropsku gospodarsku i političku regionalnu integraciju, koju uskoro očekuje proširenje nizom od vjerojatno 10 novih država. Zemlje članice EU imaju svoju zajedničku vanjsku granicu, vlastitu zajedničku valutu (euro) i zajedničke institucije (Vijeće EU, Europska komisija, Europski parlament, Sud pravde Europskih zajednica, Europski sud revizora). Zemlje EU spremaju formiranje zajedničke vojske, donošenje zajedničkog Ustava, biranje zajedničkog predsjednika na neposrednim izborima itd. Danas je EU afirmirana kao entitet koji dosta uspješno prevladava često i suprotstavljene nacionalne interese i uspješno ih oblikuje u zajednički europski projekt.

6. Današnja pozicija Republike Hrvatske i njen integracijski potencijal

Hrvatska je zemlja u razvoju, mala po svojoj zemljopisnoj veličini, političkom značenju, veličini tržišta, proizvodno-tehnološkom i izvoznom potencijalu, utjecaju na formiranje cijena u svom tržišnom okruženju itd., što sve uvjetuje da se RH treba selektivno razvijati i specifično ponašati, slično kao i mnoge male naprednije europske zemlje.

Bitne strateške odrednice hrvatske politike i gospodarskog razvoja su učlanjenje u NATO i EU, postizanje uvjeta za tržišnu otvorenost i izvoznu orijentaciju, te realizacija vlastitih komparativnih prednosti. Na žalost, te svoje ciljeve i želje RH još nije realizirala, niti u potpunosti pretočila u svoju svakodnevnu praksu.

Europska unija je gospodarski i politički od posebnog interesa za RH jer je to veliko, bogato i razvijeno tržište s kojim RH najviše trguje i o kojemu najviše ovisi, te stoga što je to prirodno okruženje i odredište hrvatskog gospodarstva. Zato je od svih današnjih integracija u svijetu za RH najinteresantnija upravo EU.

Da bi ostvarila cilj ulaska u EU, RH treba zadovoljiti određene kriterije i standarde koje joj kao uvjete postavlja EU. Dvije su bitne grupe gospodarskih kriterija

koje RH na putu prema EU mora zadovoljiti, a odnose se na:

- kupovnu moć po stanovniku (BDP po stanovniku i stopa rasta BDP) i
- gospodarsku snagu zemlje (izvoz u zemlje EU, uvoz iz zemalja EU, kretanje industrijske proizvodnje, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije).

Neki osnovni makroekonomski pokazatelji usporedivosti među zemljama kandidatima za ulazak u EU ukazuju da RH već danas ostvaruje uvjete za ulazak u EU; primjera radi, prema ostvarenom BDP RH bi bila među 10 zemalja iz prve grupe kandidata za prijam u EU, prema stopi inflacije RH bi mogla zauzimati sam vrh rang-liste zemalja kandidata za ulazak u EU, a stopa rasta BDP je u vrhu među tranzicijskim zemljama. Također i očuvanost prirodnog okoliša u RH još je uvijek respektabilna u odnosu na zemlje EU.

Iako Hrvatska posjeduje relativno obrazovanu populaciju, po indeksu ljudskog razvitka koji kvantificira obrazovanje, prihod po stanovniku, očekivani životni vijek i sl., RH je trenutno rangirana na nisko 47. mjesto u svijetu i nalazi se iza gotovo svih zemalja u regiji, osim Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore. Među uvjetima i kriterijima za ulazak u EU prema kojima RH također zaostaje za zemljama kandidatima za ulazak u EU su, na primjer, najmanji omjer izvoz/uvoz u odnosu na EU, najveća stopa nezaposlenosti, još prilično neusklađena zakonodavna regulativa sa zakonodavstvom EU, visoki troškovi javne potrošnje i sl. To sve nas, uz neke naše specifične probleme i ne baš visok politički rejting, još uvijek sputava i ne uvrštava među zemlje prve grupe kandidata za ulazak u EU.

U veljači 2003. godine RH je predala svoj formalni zahtjev (aplikaciju) za učlanjenje u EU, čime je pokrenula propisanu i uobičajenu proceduru za prijam u EU. Na to je EU u srpnju 2003. godine dostavila RH komplet od 2600 glavnih pitanja, odnosno s potpitanjima ukupno 4560 pitanja, na koja RH treba odgovoriti u propisanom roku od tri mjeseca, i taj rok upravo sada teče! Ova pitanja obuhvaćaju tri područja: političko, ekonomsko i zakonodavno. Među političkim pitanjima uočljivo je ono o suradnji RH s Međunarodnim sudom u Haagu. Ekonomska pitanja najviše se odnose na kriterije rada pojedinih ministarstava (664 pitanja upućeno je Ministarstvu prometa, pomorstva i veza, 415 pitanja Ministarstvu rada i socijalne skrbi, 400 pitanja upućeno je Ministarstvu financija), a od pitanja iz ovog područja njih 1181 se odnosi na razne statističke pokazatelje. U zakonodavnom području dominiraju pitanja glede usklađivanja zakonodavstva RH s europskim zakonodavstvom.

Od pripreme za ulazak u EU i od članstva u EU RH očekuje brojne pozitivne efekte, npr. snažan poticaj provođenju unutarnjih političkih i gospodarskih promjena te rastu i razvoju vlastitog društva, jačanje konkurentne sposobnosti vlastitog gospodarstva i vlastite političke pozicije u suvremenom svijetu, bolju vanjskotrgovinsku bilancu, brži rast BDP i životnog standarda svih građana RH itd.

Nužnost provođenja strukturnih gospodarskih promjena u RH motivirana je neskladom između postojećeg i željenog stanja, te željom za ubrzanim prilagođavanjem promjenama na svjetskom tržištu. Da bi mogla osmisliti svoj budući razvoj i provesti

nužne strukturne promjene, RH su nužno potrebne liberalizacija i demokratizacija društva jer one svojim sinergetskim učincima dopuštaju i potiču razlike u mišljenju i nove ideje, oslobađaju kreativnost i omogućuju inovativnost. Budući da su to preduvjeti svakog prosperiteta, jasno je da napredak i uspjeh RH ovisi o objektivnosti vrednovanja vlastitih kadrova koji se temeljem kvalitete, stručnosti i moralnosti trebaju birati, a ne imenovati na ključne pozicije u društvu.

Za razvoj RH osobito je značajna mogućnost da RH s razvijenim zemljama iz EU može liberalnije razmjenjivati robu, tehnologiju, kapital, radnu snagu i *know-how*, čime bi dodatno osnažila vlastito gospodarstvo i vlastitu bazičnu i primijenjenu znanost. Isto je tako za RH značajno da se uključi u međunarodnu ekonomsku razmjenu bez elemenata i mjera ograničavajuće protekcionističke ekonomske politike, a kakvu vode zemlje članice gospodarsko-političkih asocijacija prema trećim zemljama.

Hrvatska treba osnažiti vlastitu poziciju zemlje kandidata za učlanjenje u EU i privlačenjem stranog investicijskog kapitala u svoju gospodarsku strukturu, osobito stvarajući povoljne uvjete za investiranje u izgradnju novih proizvodnih objekata. Da bi privukla takav strani investicijski kapital, RH treba postati zemlja veće osobne i financijske sigurnosti, te političke i socijalne stabilnosti, zemlja transparentnijeg i stabilnijeg poslovnog i zakonskog okruženja i zemlja u kojoj se sankcionira kriminal i korupcija.

Značajan napor Hrvatska treba učiniti u osuvremenjavanju vlastite gospodarske strukture i prometne, telekomunikacijske i tehnološke infrastrukture, u rastu BDP, u selekcioniranju pravaca razvoja vlastitog gospodarstva, osobito u izvozno propulzivnim sektorima koje će neizostavno trebati tehnološki unaprijediti i marketinški osmisliti. Jedino ako ojača kompetitivnu sposobnost vlastitog gospodarstva, RH može očekivati snažniji prodor na zahtjevnija i bogatija tržišta, te brže uključivanje u EU. Budući da svoju budućnost vidi u EU, da bi postala njena punopravna članica, RH mora uložiti dodatne napore za dostizanje europskih standarda na još mnogim područjima, prije svega na ekonomskom, sigurnosnom, demokratskom, socijalnom i ekološkom.

7. Zaključak

U današnjem svijetu razni oblici i stupnjevi međunarodnih integracija predstavljaju bitnu odrednicu sveukupnih međunarodnih odnosa, a formiranje ekonomskih integracija ima različite efekte na zemlje unutar i izvan tih integracija. Osim što u kolektivnom smislu jača poziciju zemalja svojih članica, formiranje ekonomskih integracija dovodi do unutarnje liberalizacije i porasta međusobnih ekonomskih odnosa među zemljama članicama tih integracija i u konačnom efektu do porasta probitaka svake zemlje posebno i svih zemalja ekonomske integracije zajedno. Skoro suprotan učinak ima na sve ostale zemlje jer se prema zemljama nečlanicama ovih integracija formiranje ekonomskih integracija odražava kao velika prepreka njihovoj ekonomskoj razmjeni sa zemljama članicama integracija, te za njih predstavlja dokidanje postojećeg nivoa liberalizma u trgovini, pa čak i diskriminaciju.

Upravo iz ovih, ali i brojnih drugih razloga realizacije vlastitih probitaka, RH se opredijelila za pristupanje EU. Tom svom cilju RH treba prilagoditi svoja strateška opredjeljenja, što podrazumijeva da maksimalno koristi vlastite komparativne prednosti, te da razvija i adekvatno primjenjuje najvažnije razvojne resurse današnjeg svijeta: znanje, informacije i modernu tehnologiju. Zato se poslovanje u RH treba bazirati na informatizaciji, kompjuiterizaciji i tehnološkom inoviranju proizvodnih procesa, kako bi se povećala brzina, kvaliteta, fleksibilnost i konkurentnost proizvodnje i proizvoda, te kako bi RH uspješno integrirala vlastito gospodarstvo u svjetsku gospodarsku strukturu.

Ako se tako bude razvijala, RH ima šanse nositi se s postojećim problemima, može ubrzati proces prelaska iz grupe zemalja u tranziciji među razvijenije zemlje slobodnog tržišta i može pokrenuti svoj novi razvojni ciklus, a time i stvoriti dobre preduvjete za ulazak u EU, za bolji i sigurniji život, te viši standard svojih građana.

Literatura

1. Mate BABIĆ – *Međunarodna ekonomija*, Mate, Zagreb, 1993.
2. Luka BRKIĆ – *Teorije međunarodne ekonomske integracije*, Gordon d. o. o., Zagreb, 1995.
3. Vlatko MILETA – *Gospodarska sinteza Europe*, Školska knjiga, Zagreb, 1993.
4. Josip SENEČIĆ – *Ekonomsko-tehnička suradnja s inozemstvom*, Mikrorad, Zagreb, 1993.
5. Ivo DRUŽIĆ – Hrvatsko gospodarstvo i svjetski trgovinski blokovi, *Ekonomski misao i praksa*, br. 1, Zagreb, 1997., str. 43–65.

* Autor je koristio i podatke sa službenih internetskih stranica pojedinih međunarodnih asocijacija.

*Davor BUKŠA: INTEGRATIVE PROCESSES IN WORLD ECONOMY
AND THE PRESENT POSITION OF THE REPUBLIC OF CROATIA*

Summary

The article analyzes an important segment of international economic relations which relates to world integrative processes, their development, significance and role and the position of the Republic of Croatia in relationship to the European Union. From the article it is evident what institutional measures and policies the Republic of Croatia has to implement in order to achieve its goal of entering the European Union and of accomplishing its own general social prosperity, both on the level of the collectivity and on the level of individuals.